

TA DOKUMENT PREDSTAVLJA IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI, KI NASLAVLJAJO VARUHINGO
PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV, IN JE NAMENJEN ZGOLJ ZA INTERNO RABO, ZA
OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE. NJEGOVE VSEBINE ALI
DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

PREDSTAVITEV ODZIVOV OBČINSTVA

junij 2010

V mesecu juniju 2010 sem prejela **27 pritožb** s strani gledalcev in poslušalcev, od tega **2** pritožbi preko telefona in **25** posredovanih preko elektronske pošte. Različne pritožbe so se nanašale predvsem na televizijski program, predvsem na Uredništvo Informativnega in Uredništvo Športnega programa, ena pritožba se je nanašala na radijski program, največ pa jih je prispelo skupinsko z enako vsebino zaradi objavljenega prispevka na MMC RTV SLO spletnem portalu *Cerkev zašla v slepo ulico. Kriv nazadnjaški papež?*

Še vedno se pojavljajo pritožbe zaradi terminske netočnosti predvajanja oddaj in dolgih oglasnih blokov v času, ko gledalci že pričakujejo določeno napovedano oddajo. Televiziji Slovenija zagotovo ni v čast, da se ob vrstečih pritožbah iz meseca v mesec koordinacija v smer odpravljanja zamud pričetkov oddaj ne izboljšuje. Gledalci takšen odnos upravičeno občutijo kot izraz ignorance, v tem primeru pa se še pogloblja vtis, da je gledalcem vsiljevan ekonomsko propagandni program. Precej slab signal, ki brez dvoma ne prispeva k želji Televizije Slovenija, da bi obdržala zaupanje in zvestobo svojega sicer najbolj zvestega občinstva.

Prepričljivejša odzivnost in konkretne izboljšave s strani nacionalne televizije na pobudo občinstva je pomemben faktor kvalitetne medsebojne komunikacije, ki koristi namenu in delovanju nacionalnega medija. V takšni pozitivni in produktivni smeri bi se morala nadaljnja komunikacija in konkretno delovanje razvijati in ne nazadovati.

TELEVIZIJA SLOVENIJA

Terminska netočnost predvajanja oddaj (z dolgimi oglasnimi bloki)

1. **Gledalka I. G. H.** pravi: "Težava je v tem, da se TV Slovenija **ne drži točnega časa**, ko je ena oddaja napovedana za predvajanje.
Včerajšnji primer: čakala sem na predvajanje **kriminalke Wallander**. V tiskanih medijih je bil označen pričetek ob **22.50** uri, na teletextu ob **23.10**, oddaja pa se je

dejansko pričela ob **23.34 uri**. **Gledalci smo morali "uživati" ob reklamah dobrih 20 minut**. Z ozirom, da je naslednji dan delovni dan, ko moram jaz vstati že ob 6 uri, sem televizor lahko samo še ugasnila in šla spat."

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev: Vodstvo TV SLO redno opozarjam na problem netočnosti predvajanja oddaj kot tudi Programski svet RTVSLO. Če bi rešili to nedoslednost in spoštovali terminski načrt predvajanja, ali pa o morebitnih spremembah vsaj obvestili gledalce, bi bilo zagotovo za četrtno pritožb manj. Tudi na dejstvo, da se gledalci pritožujejo, ker TVSLO predvaja parlamentarne seje na 2. in 3. programu hkrati (kar popolnoma poruši terminski načrt 2. programa), sem opozorila komisijo za Informativne programe. Člani komisije so se odzvali pozitivno, torej je le še odločitev vodstva, da to odločitev začne tudi izvajati.

2. **Gledalec J. C.** pravi: "... **Napovedan je bil prenos rokometne tekme Madžarska : Slovenija ob 18. uri. Nadomeščale so ga reklame.** To je **nedopustno zavajanje in nespoštovanje gledalcev ....**," je ogorčeno pripomnil.

Urednik Športnega programa Mile Jovanovič: »Pri rokometu je žal prišlo do napake pri posredovanju informacije naši koordinaciji in od tod naprej do medijev. Že v naprej je bilo načrtovano, da se bomo v rokometu vključili po 18.00 uri, saj smo imeli že od prej zakupljen satelitski signal za javljanje iz Južnoafriške republike.«

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev : V takem primeru priporočam, da se gledalcem opraviči kar v tistem programu, kjer so oddajo pričakovali.

Raba slovenskega jezika - športni komentatorji

1. **Gledalec M. Z.** se je pritožil nad rabo slovenskega jezika **športnih komentatorjev** in pravi: "Lepo je slišati **gospoda Stareta**, kako v radijskem intervjuju poudarja svojo skrb za lep jezik, ampak kako to, da potem v prenosu **namesto roditelja uporabi tožilnik? Ne enkrat!**

Voditelj v studiu stalno govori o **kolu**: prvo kolo, drugo kolo, tretje kolo. Sem mislil, da smo to že **nadomestili z izrazom krog?** Celó prepričan sem o tem. Vsaj za državna prvenstva posameznih držav, za svetovna prvenstva sem morda kaj spregledal ... Očitno res moja napaka, ker potem vidim, da isto besedo uporablja gospodična v športnih novicah, še celo na zaslonu je napisano 1. kolo.

Vi morda veste, **kaj je 'igra kratkih pasov'?** Razumem, da tako govorijo igralci in trenerji (no, razumem do neke mere ... in s spominom na skeč Monty Pythonov), da pa tako tudi komentatorji, uf, to pa prav zareže.

Lektorica v Uredništvu Športnega programa Alenka Pirc je s kolegi pripravila izčrpno pojasnilo:

»KOLO in KROG nista sopomenki«

Beseda **kólo** živi v slovenskem jeziku že desetletja in pomeni *>del ligaškega tekmovanja ali turnirja, v katerem igrajo nasprotniki po vnaprej določenem razporedu<* (Slovar slovenskega knjižnega jezika). Besedo smo prevzeli *>iz hrvaščine, srbščine v enakem pomenu. Ta pomen se je prek 'krog' (prim. angl. round, nem. Runde 'krog' in runda') razvil iz pomena 'koló'<* (Snoj, Marko: Slovenski etimološki slovar, Ljubljana, 1997). Po osamosvojitvi Slovenije se je kot *>pravilnejša<* pojavila beseda **króg**. Pravopisni slovar 2001 nam pri razrešitvi dileme *kolo ali krog* ne pomaga prav dosti.

Na tem področju vlada kaos.

1. V športni redakciji TVS uporabljamo kolo, krog le v pomenu 1./2. del tekmovanja (npr.: 1. kolo 2. kroga lige prvakov = 1. kolo 2. dela lige prvakov), tako tudi časopisi Delo, Žurnal in Žurnal24.

2. Krog je v rabi na teletekstu in radiu nacionalne televizije ter na POP TV. Tako tudi v časopisih Dnevnik in Ekipa.

3. Kot zanimivost. V Velikem slovarju tujk iz leta **2002** (str. 584) je beseda kolo v 1. pomenu razložena kot *'del ligaškega tekmovanja ali turnirja, v katerem igrajo nasprotniki po vnaprej določenem razporedu'* (očitno prepisano iz SSKJ-ja; vendar so se sestavljenci slovarja odločili za to besedo).

Primer:

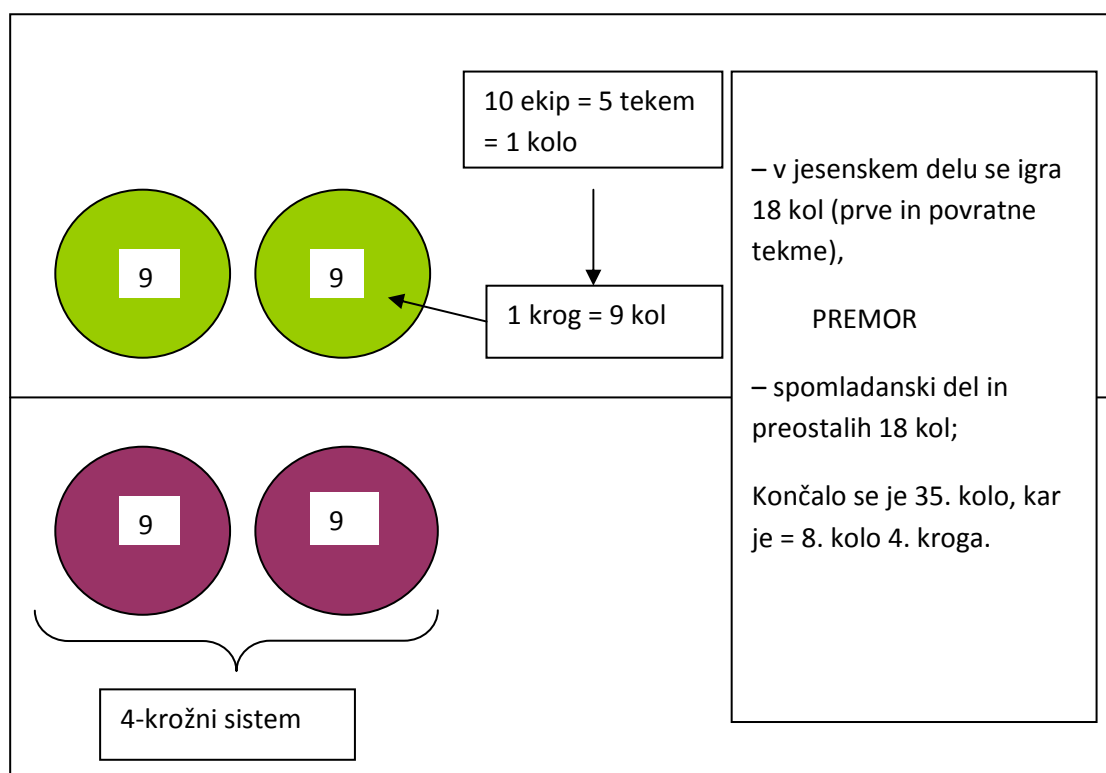
Vzemimo za primer nogomet, slovensko prvo ligo, v kateri se za naslov državnega prvaka meri 10 ekip.

Sistem tekmovanja je 4-krožni. V vsakem krogu se igra 9 kol, vsako kolo pa predstavlja 5 tekem.

Ko je bilo odigranih 9 kol, se zaključi prvi krog. Drugi krog je namenjen povratnim tekmam in novim 9 kolom. Ko se ta končajo, je bilo za nami v jesenskem delu 18 kol.

Podoben potek je tudi v spomladanskem delu, le da se 3. krog zaključi s 27. kolom, 4. pa s 36.

Slikovni prikaz:

Še natančnejšo obrazložitev najdemo na spletni strani

<http://www.rtvsllo.si/sport/nogomet/pokal-konfederacij-2009/vecno-vprasanje-imamo-kolo-ali-krog/206197> (17. 7. 2010), na kateri razliko utemeljuje Igor E. Bergant. Poudarja, da kolo in krog nista sopomenki, kolo je del kroga: *»Kolo je stara beseda slovanskega izvora, ki je že najmanj 70 let v vsakodnevni uporabi v slovenskem jeziku. Pomeni pa del tekmovanja oziroma prvenstva, v katerem se klubi ali posamezniki enkrat pomerijo med seboj. Angleži "kolu" rečejo "matchday", Nemci "Spieltag", Italijani "giornata", Francozi "journée". Skratka, v slovenščini bi besedo lahko prevedli s sopomenko "igralni dan", ki pa se doslej ni uporabljala, poleg tega pa je v sodobnem športu že kar malo presežena, saj v večini športov tekme enega kola praviloma ne igrajo več na isti dan.« /.../ »Krog je tisti del tekmovanja, v katerem se vsi tekmeči po enkrat pomerijo med seboj. Torej, krog obsega več kol. Prvenstvo lahko obsega enega ali več krogov, pač glede na to, kolikokrat se vsak izmed tekmecev pomeri z vsemi drugimi.« /.../ »Sopomenka "kroga" je "del" (jesenski del, spomladanski del, prvi del, drugi del), pri čemer nam jo je sodobni šport malo zagodel. Vse tekme jesenskega*

dela navadno niti ne sovpadajo s prvim krogom. Nemci, denimo, za prvi del (krog) uporabljajo besedo "Runde" (krog): Hinrunde (prvi del) in Rückrunde (povratni krog). Logično pa je, da loterija za vsako žrebanje uporablja besedo "krog", ker so vsa žrebanja enaka – vsakokrat so od začetka namreč v bobnu vse kroglice ...»

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev: Vsekakor je pravilnejša raba jezika in nivo retoričnih spretnosti novinarjev nasploh pomemben del javne podobe nacionalne televizije, na kar bo treba predvsem v nekaterih primerih še opozarjati in se truditi v smeri izboljšav. Izraz *"igra kratkih pasov"* bi lahko umestili v športni žargon, zagotovo pa se da reči tudi lepše, recimo *"igra kratkih podaj"*.

Ponovitve oddaj - TV Dnevnik

1. **Gledalec G. A.** pravi: "Zelo me moti **ponavljanje arhivskih TV dnevnikov**. Zakaj RTV ne ponavlja iz arhiva npr. oddaj GORE IN LJUDJE oz. kake druge oddaje, ki nimajo političnega predznaka."

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev : Strinjam se z mnenjem gledalca, ki se mu pridružujejo že drugi pred tem v prejšnjih mesečnih poročilih. Pripombo in predlog sem posredovala vodstvu TV SLO.

Predčasna prekinitev prenosa Evharističnega kongresa

1. **Gledalca M. in J. P.** pravita: "Izražava globoko nezadovoljstvo in razočaranje, ker ste **prenos Evharističnega kongresa zaključili brez smiselne in zaokroženega konca**.

Če že prenašate nek dogodek, potem ga prenašajte do konca, brez tega oddaja nima pravega smisla. Vtis imava, da imate na RTV dvojna merila za različno publiko. Če bi bil to prenos športne oddaje, tega gotovo ne bi naredili. Naj navedeva primer. Ko smo čakali na odlično nadaljevanje Bratje Karamazovi, se je začetek te nadaljevanke vsako nedeljo spreminjal in prilagajal predhodni oddaji, zlasti športu, ki ga nikoli niste na tako grob način prekinili. Takrat se nisva pritožila, odklanjava pa dvojna merila.«

Urednik verskega program na TVSLO Vid Stanovnik: Osrednja slovesnost je potekala od 11h do 13.35 (155 minut). V ponovitvi smo posnetku celotne osrednje slovesnosti dodali tudi del uvodnega programa (30 minut), ki smo ga tudi snemali. Zato je ponovitveni posnetek dolg 185 minut.

Programsko vodstvo je odločilo, da bo neposredni prenos potekal do 12.50.

V uredništvu smo prijavili prenos v dolžini 140 minut in predstavili tudi program prireditve. Zaradi prekinitve nismo neposredno prenašali zaključka maše, procesije po nogometnem igrišču ter litanij na oltarnem prostoru.

Slovesnost je bila daljša, kot so načrtovali organizatorji, prav tako pa se je scenarij prireditve spreminjal do zadnjega dne.

Varuhinja pravic gledalec in poslušalcev: razumem pritožbo gledalcev, saj prireditve izzveni drugače, če jo lahko spremljamo do konca kot, če jo zaključi mehanični rez. Žal mi je za gledalce, ki so bili prikrajšani za zaključek prireditve.

Dogovorjeno je bilo, da bo prenos trajal do 12.50 (115 minut), saj so ob 13. uri na sporedu redna Poročila in pred njimi redni oglasni blok. Zaradi tega je koordinacija programa tudi prestavila redno premierno oddajo Ljudje in zemlja v termin po Poročilih in sicer ob 13.25. Več vdorov v terminski načrt ni bilo možno izvesti.

»Posnetek je bil nato (predvidevam da prav zaradi tega, ker prenos ni bil v celoti) v sredo, 30.6. ob 11.25 v dolžini 185 minut. Ponovitvena minutaža nam pokaže tudi še drugo dejstvo in sicer, da je bil posnetek mnogo daljši od predvidene minutaže, ki je bila prvotno prijavljena in sicer 140 minut, kar pomeni, da v nobenem primeru ne bi mogli prenašati kongresa v celoti«, je sporočila Ga Neli Kapus, sodelavka službe za koordinacijo programa.

INFORMATIVNI PROGRAM

DNEVNIK

Neizvirna in dolgačasna režija prispevkov

1. **Gledalec M. Ž.** pravi: »Med gledanjem osrednjih poročil je /ne/inovativni režiser ob prispevku o drogah ponovno v totalu prikazoval pripravo mamil.

Ne morete verjeti, kako me ta cenena in izrabljena "kreativnost" moti!

Glede na to, da se mi zdi javna TV hiša še vedno na visokem nivoju, ne glede na aktualno oblast, Vas prosim, če povprašate odgovorne avtorje zakaj npr. ob poročilu o slovenski vojski ne kažejo . . . partizanov?!

P.S.: Podobno se dogaja pri finančnih novicah, poneverbah ali ropih. Ob komentarju vedno prikazujejo preštevanje bankovcev: dinarjev, tolarjev, evrov ... Naporno, dolgačasno in butasto!

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev: Res bi bilo dobrodošlo, da bi bili prispevki opremljeni z več svežih in izvirnih slikovnih ponazoritev, namesto zatekanja h klišejem, ki v predvidljivosti včasih izpadejo prej moteči, kot pa da bi sam prispevek obogatili v sporočilu.

ODMEVI

Neprimerno vedenje voditelja

1. **Gledalec G. K.** se je pritožil zaradi neustreznega vedenja **novega voditelja oddaje Uroša Slaka** in pravi: Nevljudno vedenje, prekinjanje gosta, drža in naslon kot v gostilni? Je to RTV? Izbira novinarja Uroša Slaka in komercializacija RTV-ja. Smeti lahko gledam na Kanalu A in v oddajici 24 ur.

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev: Prvo Slakovo vodenje oddaje Odmevi je bilo nesprejemljivo zlasti zato, ker so gosti govorili vseh, eden čez drugega in jih ni bilo možno razločno slišati, kaj šele razumeti. Ni bilo učinkovitega vodenja razprave na ravni nacionalne televizije, na kar bi se moralo uredništvo informativnega programa pripraviti že predhodno, vendar nikoli ni prepozno. Že naslednjo oddajo je Uroš Slak vodil bolj pozorno, kar je omogočalo ustreznejšo komunikacijo gostov v studiu.

ŠPORTNI PROGRAM

Favoriziranje posameznih športov

1. **Gledalec G. A.** pravi: Športne prenose RTV prenaša na 2. programu. Že večkrat sem poslal moje pripombe športnemu uredniku glede na »favoriziranje« posameznih športov, kot je nogomet itd...Če si pogledamo SP v nogometu, se prenašajo skoraj vse tekme, čeprav tam ni več Slovenije. Kot **ljubitelj košarke opažam**, da je ta športna panoga »**diskriminirana**«, kar se pozna tudi na popularnosti tega športa v Sloveniji zadnje čase(težave z KK Union Olimpijo itd...) in tudi mladi vse manj igrajo košarko po zunanjih igriščih(nekoč je bilo to bistveno drugače, mladostniki smo odraščali na igriščih in ne na cestah, lokalih...). Športni urednik je povedal, da bodo letos prenašali 7 tekem iz SP v Turčiji. Če so težave z financami, potem se sprašujem, kako da se prenašajo na RTVSLO2 tuje nogometne tekme(tudi na TV3), košarkaške tekme slovenskih klubov pa je možno gledati le na ŠPORT2(signal ni viden po celi Sloveniji), kaj šele kako tekmo NBA, kjer igrajo tudi Slovenci. Če je RTV javna TV, potem je potrebno enakomerno porazdeliti prenose vseh športov in ne samo nekaterih. Mnogi gledalci nimamo satelitskega sprejema, zato nam RTVSLO2 predstavlja edino okno za ogledovanja športnih prenosov.

Urednik Športnega programa Mile Jovanovič:

Res je, da je v programih TVS veliko nogometnih prenosov (vtis trenutno zamegljuje izredni projekt SP), ne morem pa se strinjati, da ostale športe zanemarjamo. TVS v enem letu predvaja okoli 550 prenosov, od tega je kakih 80 nogometnih, skupaj pa pokrijemo vsaj 20 različnih športnih panog in dogodkov. Dejstvo pa je, da vsega nikoli ne bomo mogli

predvajati in da je predvajanje prenosov povezano z nakupi pravic in visokimi tehničnimi stroški.

Če pa skušam še konkretno odgovoriti na omenjeno pripombo glede košarke - letos smo v prvih petih mesecih predvajali 17! tekem slovenskega pokala in državnega prvenstva, poleti bomo prenašali še 6 prijateljskih tekem slovenske reprezentance in 28 (in ne 7) tekem s svetovnega prvenstva v košarki.

RADIO SLOVENIJA

JUTRANJI PROGRAM (VAL 202)

Sovražni govor

1. **Pooblaščenca zagovornica Barbara Žgajner Tavž** je opozorila na morebiten pojav seksistično in šovinistično nastrojenega govora s strani radijskega voditelja Janeza Martinčiča :

Številka: 0920-7/2009-2

Datum: 10.05. 2010

Zadeva: PREDHODNO MNENJE

Zagovornik je 23.4.2009 prejel pobudo za obravnavo primera **domnevnega sovražnega govora voditelja jutranja programa na Valu 202.**

Dne 21. 4. 2009 (ob 7:50 uri) naj bi v jutranjem programu Vala 202, Radia Slovenija, voditelj programa Janez Martinčič **v seriji izrazito seksističnih in šovinističnih šal** navedel tudi šalo, ki jo pobudnik razume kot primer nestrpnega govora do različnih spolnih identitet (transpolnost, transeksualnost). Povedano šalo naj bi voditelj komentiral z besedami »*A zdaj veste, koliko je ura?*«

Pobudo je v obravnavo prevzela pooblaščenca za opravljanje nalog zagovornice, ki je zaradi daljše časovne odmaknjenosti od nastanka domnevne kršitve, predhodno na razgovor povabila tudi pobudnika. Ta je dne 23. aprila 2010 izrazil željo po nadaljevanju postopka z izdajo mnenja, saj naj bi omenjeni novinar že leta praticiral radijski diskurz, ki ga pobudnik razume kot diskriminatoren do žensk in seksualnih manjšin. Glede tega je pobudnik pred časom že opozoril uredništvo Vala 202, vendar, kot navaja, brez uspeha.

Zagovornica obravnava primere domnevnih kršitev prepovedi diskriminacije in o tem izdaja neformalna mnenja, daje splošne informacije in pojasnila v zvezi z diskriminacijo, opozarja na ugotovljene nepravilnosti ter priporoča, kako le-te odpraviti. Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja (Uradni list RS, št. 93/07-UPB1; v nadaljevanju: ZUNEO) prepoveduje diskriminacijo na podlagi različnih osebnih okoliščin, med drugim tudi spolne usmerjenosti,

idr. Enako obravnavanje pomeni odsotnost neposredne oziroma posredne diskriminacije zaradi katerekoli osebne okoliščine iz 2. člena ZUNEO. V postopku obravnave je zagovornica proučevala domneven obstoj sovražnega govora z vidika določil ZUNEO.

Zagovornica je mnenja, da besedilo, na katerega se sklicuje pobudnik, lahko nakazuje na obstoj elementov sovražnega govora predvsem v smislu utrjevanja stereotipov in stigmatiziranja transeksualcev, vendar ugotavlja, da bi za potrditev obstoja sovražnega govora potrebovali širši vsebinski kontekst, v katerega je bila umeščena izjava »A zdaj veste, koliko je ura?«. Zaradi pomanjkanja konkretnih informacij zagovornica izdaja predhodno mnenje, katerega namen je opozoriti na morebitno neustrezno in nedopustno prakso, ki bi lahko bila tudi v nasprotju z etično odgovornostjo Javnega zavoda RTV Slovenija (kako se izogniti temu, da bi bila kršena osebna integriteta posameznika, itd.). Uporaba transfobičnega govora pa je tudi v nasprotju z Zakonom o medijih (Uradni list RS, 110/2006, Zmed-UPB1) in ZUNEO.

V zvezi s sovražnim govorom zagovornica pojasnjuje, da je zanj značilno nevarno produciranje stereotipov, s čimer stigmatizira posameznice oz. posameznike in družbene manjšine ter jih potiska na marginalno pozicijo. Latentne oblike nestrpnosti so lahko navidez neškodljiva razmišljanja, ki temeljijo na stereotipih, ali nekorektni izrazi s poudarjanjem »socialne« drugačnosti.

Ob vsem spoštovanju svobode govora in avtonomije posameznih novinarjev oz. medijskih hiš, vendarle poudarjamo, da mora biti svoboda izražanja tudi formalno podvržena omejitvam v imenu zaščite ugleda ali pravic drugih. Takšno stališče je zavzelo tudi Evropsko sodišče za človekove pravice v okviru 10. člena Konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. V širšem evropskem prostoru je ravno na podlagi praks omenjenega sodišča postalo razširjeno, da države pogodbenice določene vrste izražanja prepovejo ali kaznujejo kot nekaj že samo po sebi škodljivega in nedopustnega, saj lahko pomeni dodaten prispevek k diskriminaciji že tako deprivilegiranih ljudi. Z Zakonom o medijih je tako zagotovljena ustavna pravica do svobode izražanja, ki je hkrati omejena s prepovedjo razširjanja vsebin, ki bi spodbujale k neenakopravnosti. Mediji so dolžni ustvariti strpno okolje, kar nenazadnje narekuje tudi Kazenski zakonik (KZ-1).

Medijsko napeljevanje javnosti k odklonilnemu odnosu oz. ravnanju do drugačnih oz. drugačnosti je nedopustno. Mediji oz. sredstva javnega obveščanja imajo pomembno vlogo pri vzgoji, izobraževanju in ozaveščanju javnosti, torej sooblikovanju javnega mnenja. To jim daje moč vplivati na ustvarjanje družbenega okolja, v katerem bo vsakomur zagotovljeno polno uživanje človekovih pravic, vključno z enakim obravnavanjem otrok, žensk in moških ne glede na katerokoli osebno okoliščino.

Zagovornica od Varuhinje pravic poslušalcev in gledalcev pričakuje aktivno vlogo tudi na področju omejevanja in preprečevanja uporabe elementov sovražnega govora v vodenih in ostalih avtorskih oddajah, kamor naj bi, po navedbah pobudnika, sodil tudi jutranji program voditelja Janeza Martinčiča.

Hvala za razumevanje.
S spoštovanjem,
mag. Barbara Žgajner Tavš,
pooblaščenka za opravljanje nalog zagovornice

Odgovorni urednik VAL 202 Mirko Štular: Pripomba pooblaščenke za opravljanje nalog zagovornice načela enakosti o domnevnem sovražnem govoru voditelja Vala 202 Janeza Martinčiča se nanaša na (menda) izrečene seksistične in šovinistične šale v jutranjem programu 21. 4. 2009. Zvočnega zapisa vodenja programa za tako daleč nazaj ne hranimo, zato širšega konteksta ne moremo ugotoviti, posledično navedbe ni mogoče preveriti. Iz navedka "A zdaj veste, koliko je ura?" pa ni mogoče sklepati na prisotnost (ali odsotnost) sovražnega govora.

Naj spomnim, da smo po zakonu dolžni hraniti posnetek 15 dni, posnetke celotnega programa pa hranimo tja do enega meseca. /Zmed, 29. člen, 1. odstavek/.

Poleg tega navedba ni z ničimer konkretizirana, večina trditev je 'domnevnih' in z ničimer podkrepljenih, tako resne pripombe pa ne moremo prepustiti ugibanjem o tem, kaj je voditelj v tistem jutranjem programu dejansko izrekel. Še zlasti, če vemo, da je vmes preteklo že vsaj okrog 50 juter, ki jih je omenjeni voditelj izpeljal.

Kot je navedeno v dopisu z Urada za enake možnosti, naj bi 'pobudnik pred časom že opozoril uredništvo Vala 202, vendar, kot navaja, brez uspeha'. Ustaljena praksa v vseh naših uredništvih je, da se na pripombe poslušalcev redno in konsistentno odzivamo, še posebej temeljito pa ob občutljivih vprašanjih, kakršno je sovražni govor. Ob takih praviloma odgovorim tudi sam kot odgovorni urednik. Iz prejetega dopisa tudi ni razvidno, kakšno opozorilo, kdaj in na koga je pobudnik naslovil, in kaj pomeni 'brez uspeha'. Tudi tega ne želimo prepuščati ugibanju.

Ob tem naj poudarim, da je Val 202 v svojem programu izrazilo odprt in občutljiv za vprašanja nestrpnosti, manjšin, deprivilegiranih skupin in vsakovrstne drugačnosti, kar dokazuje konsistentno spremljanje teh tematik in razmeroma velik delež tovrstnih vsebin v našem programu. Navsezadnje pripravlja številne oddaje za ozaveščanje javnosti, s čimer lahko podkrepimo naša prizadevanja proti odklonilnemu odnosu do drugačnosti in drugačnih.

S splošnega vidika pa, kot v svojem dopisu nakazuje že sama pooblaščenka, gre za občutljivo pravico do svobode izražanja, ki je - poenostavljeno rečeno - podvržena človekovim pravicam do zaščite ugleda, dostojanstva in nasploh pravici drugega. Težava je le v tem, da je jasno mejo med enim in drugim velikokrat zelo težko zarisati, to je pogosto zahtevna naloga celo za sodišča.

Že zaradi tega, opozarjam, moramo vsak posamičen primer morebitnega sovražnega govora obravnavati zelo natančno, povsem konkretno in ne pavšalno. Tako primere morebitnega sovražnega govora obravnavamo, največkrat od besede do besede, tudi sami na ravni urednikov Vala 202.

Navsezadnje ima tudi ustvarjalec, v tem primeru naš voditelj Janez Martinčič pravico do jasne, korektne, konkretne, z navedbami in argumenti podprte kritike svojega dela, naj bo ta še tako ostra. Tako razpravo ne le da dopuščamo, temveč jo tudi podpiramo, spodbujamo in tudi na tem področju pozdravljamo aktivno vlogo Varuhinje pravic poslušalcev in gledalcev.

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev: Brez dvoma je omejevanje in preprečevanje uporabe elementov sovražnega govora eden izmed najpomembnejših temeljnih poslanstev Varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev, vendar pa morajo biti presoje o dejanskem obstoju sovražnega govora podane na osnovi natančne in preverljive analize, saj je treba biti enako pazljiv in občutljiv tudi pri morebitnem obstoju pavšalnih in morda krivičnih obtožb domnevnih avtorjev sovražnega govora. Predvsem pa morajo biti pritožbe oddane najkasneje mesec dni po predvajani oddaji.

MMC

Spodbujanje verske nestrpnosti

17 bralcev se je pritožilo na objavljen prispevek novinark Kaje Sajovic 19. 6., vsebina kritik pa je enaka. Na podlagi še drugih podatkov obstaja velika verjetnost, da gre za bolj organiziran skupinski odziv. Eden izmed njih se glasi:

“... Na spletnem portalu RTVSLO MMC je bil v soboto 19.6. objavljen članek z naslovom "Cerkev zašla v slepo ulico, kriv nazadnjaški papež?" <http://www.rtvsllo.si/svet/cerkev-zasla-v-slepo-ulico-kriv-nazadnjaski-papez/232876>. Pod članek se je podpisala novinarka RTVSLO **Kaja Sajovic**, ki je povzela vsebino nekaterih **tujih** medijev. Ob prebiranju tendencioznega članka se ni mogoče znebiti vtisa, da novinarka želi posredovati informacije, ki diskreditirajo Katoliško cerkev, prav tako pa na koncu članka navaja odkrit poziv k uporabi proti papežu. Ali je takšno poročanje še v skladu z versko strpnostjo?!? Kdo stoji za takšno politiko? Ali je naša državna televizija strpna do katoličanov, ali pa z objavo takšnih člankov postavlja v negativno luč vso Cerkev in s tem slovenske katoličane?....”

Novinarka MMC Kaja Sajovic odgovarja varuhinji:

1. Res, pod tekstom sem podpisana s polnim imenom. Takšna je pri nas praksa, če povzemaš pisanje več kot enega tujega vira. Nikakor pa to ne pomeni, da je besedilo subjektivno (vsaj ne z moje strani), saj jasno navajam povzete vire. Ti so predvsem članek iz Spiegla o finančnih aferah in odprto pismo uglednega teologa Hansa Künga škofom. V članku tako razen izbire naslova, mednaslovov in podnaslovov mojega subjektivnega mnenja ni.

2. Članek NI kritičen do Cerkve, še manj, da bi žalil verska čustva. Kdorkoli ga pozorno prebere, lahko vidi, da gre za skupek različnih dejavnikov, ki v zadnjem času mečejo senco na Cerkev. Pedofilska in finančna afera sta neizpodbitni, nihče ne more oporekati, da sta izmišljeni, ker o njiju pišejo prav vsi mediji, vključno z RTV.

Drugi del članka je v celoti kritika aktualnega papeža. Ob tem naj poudarim, da ker nisem teologinja, se sama nikakor ne bi upala spuščati v analizo vseh omenjenih točk. Dr. Küng pa je teolog, in to zelo znan. Povzemati njegove besede se mi ne zdi sporno, še zlasti, ker je iz njegovega pisma razvidno, da je Cerkvi naklonjen, da si želi, da si ponovno povrne ugled, da pa ne more mimo priložnosti, ki jih je v tem času zamudil aktualni papež. Küngovo pismo v celoti si lahko preberete denimo v Irish Timesu:

<http://www.irishtimes.com/newspaper/opinion/2010/0416/1224268443283.html>

3. Ne strinjam se s trditvijo, da žalim vernike. (Küngov) poziv škofom, naj se uprejo, jasno kaže, da so s papežem nezadovoljni tudi škofi in duhovniki sami. Nikjer ni omenjeno, da je krščanska VERA slaba, da so verniki kaki nespametni in starokopitni obsedenci ali da so duhovniki vsi po vrsti pedofili. Nikjer ne omalovažujem krščanske vere, nikjer ne žalim vernikov. In sklepni poziv k "uporu" je jasno vidno, da gre za citat Künga, pa še ta NE poziva k upor proti katolikom ali Cerkvi ali veri, temveč poziv ŠKOFOM (ne splošni javnosti) proti papežu.

4. Ne razumem, kako lahko nekdo od mene kot novinarke nacionalne hiše RTV zahteva, da ne pišem o napakah in težavah aktualnega papeža, saj gre pri tem za običajno novinarsko poročanje, tako kot pišemo o napakah vlade in voditeljev države. Cerkev le ni izvzeta iz splošne družbene odgovornosti. Če lahko pišemo o napakah vlade in voditeljev države, če lahko pišemo o "Bushevih kiksih" ali pa težavah Pahorjeve vlade (izpostavljam le dva od številnih tovrstnih člankov), potem vsekakor lahko pišemo kritično (a objektivno) tudi o Cerkvi in papežu.

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev:

Vsak novinar po lastni odgovornosti izbira izjave, članke in kontekste, ter jih vstavlja v vsebino prispevka. Pravilo, da je novinar podpisan, v kolikor navaja več kot en tuji vir, ima svojo praktično funkcijo pri sprejemanju odgovornosti za zapisano. Namreč ne glede na to, da so vsebine povzete iz tujih člankov, je že sam izbor avtorski. In v tem primeru zagotovo ni mogoče trditi, da novinarka ne bi imela profesionalno ali osebno nič z vsebino samo, ker večinoma ne gre za njene izvirne besede. Za izbor vsebin in koncept mora brez dvoma povsem enako prevzeti odgovornost, kot če bi prispevek spisala sama v avtorski izvirni obliki. Zato se ob morebitnih izrazih nestrinjanja z vsebino velikokrat pojavi v primerih povzemanja citatov drugih avtorjev problem, saj lahko izpade, da se skuša novinar skrivati za besedami drugih in s tem otepati odgovornosti pri vprašanju o novinarjevem lastnem mišljenju, namenih in ciljih z objavljenim prispevkom, kar pa zagotovo ne bi bilo opravičljivo. V kolikor novinar ne posreduje lastnega komentarja na obravnavano tematiko, je brez dvoma logično,

da bralec novinarjevo stališče razbere iz samega pristopa in koncepta podanih sporočil. Tudi odsotnost komentarja s strani novinarja je pravzaprav komentar. Novinar v vsakem primeru prevzema odgovornost za svoj prispevek, saj ravno na podlagi njegovega avtorskega komentarja, ki je konkretno zapisan ali ni zapisan, tudi presojava o kakovosti novinarskega dela - o novinarjevih stališčih, stopnji objektivne distance in kakovosti obravnave same, sicer ne bi potrebovali novinarjev, ampak le administratorje, ki bi objavljali kolaže zapisov drugih avtorjev na določene teme po izboru urednika. V primeru omenjenega članka bi lahko novinarka vnaprej predvidevala visoko stopnjo možnosti negativnega odziva s strani določenega, predvsem katoliškega dela javnosti, kar se je tudi zgodilo, ker so tovrstne reakcije na podlagi nešteti preteklih izkušenj precej predvidljive, kadar so določene teme povezane z religiozno, politično in vsakršno ideološko pripadnostjo dela javnosti. Novinar lahko s svojim komentarjem veliko prispeva k umevanju prispevka, kakor bi želel, da je razumljen pri bralcih in kakovost slednjega je pravzaprav ključen del novinarskega poslanstva. V primeru, ko avtorskega komentarja s strani novinarja ni in se novinar osredotoči zgolj na poročanje, pa si seveda bralec lahko ustvari svoje mnenje o novinarjevem namenu in cilju z objavo članka pri izboru vsebine in koncepta samega, iz česar lahko izvirajo tudi sicer nepotrebni nesporazumi.

Vsak bralec ne ve, da so besede res zapisane v omenjenih virih, da torej obstajajo, zato pa mora uredništvo zagotavljati, da novinarji ne objavljajo izmišljij, laži ali potvorb, ki presegajo resničnost poante sporočila.

Vsebina pisma Hansa Künga je še mnogo bolj ostra, kot zapis novinarke.

Citat:

"Missed is the opportunity to make the spirit of the Second Vatican Council the compass for the whole Catholic Church, including the Vatican itself, and thus to promote the needed reforms in the church.

This last point, respected bishops, is the most serious of all. Time and again, this pope has added qualifications to the conciliar texts and interpreted them against the spirit of the council fathers. Time and again, he has taken an express stand against the Ecumenical Council, which according to canon law represents the highest authority in the Catholic Church:"

Že samo omenjena dva odstavka sta precej bolj kritična od povzetka novinarke v stavku: "Ignorira sklepe koncila". V izvirnem tekstu sicer res ni omenjena konkretna beseda ignoranca, ampak za povzemanje virov niti ni treba, da bi bila, pač pa celo piše, da je papež vnašal spremembe in omejitve v besedilo koncila in ravnal proti duhu sklepov koncila ter zamudil priložnost, da bi se ta duh širil v katoliške kroge in v Vatikan ter pospešil nujno prenovo Cerkve. Ignoriranje sklepov koncila je torej še mila interpretacija povzetka v sporočilu samem, ki papežu pripisuje, da je ravnal proti ekumenskemu koncilu. In še na primer:

"Pope Benedict XVI seems to be increasingly cut off from the vast majority of church members who pay less and less heed to Rome and, at best, identify themselves only with their local parish and bishop."

"But Benedict's policy of restoration has failed. All of his spectacular appearances, demonstrative journeys and public statements have failed to influence the opinions of most Catholics on controversial issues."

Odstavka že pričata o Küngovi kritičnosti do papeža v smislu odnosa do članov Cerkve in katoliških vernikov, tako da tudi tisti stavek pod fotografijo »Drža, značilna za papeževanje Benedikta XVI. - s hrbtom proti vernikom« ni kar nekaj, kar bi bilo v popolnem nasprotju s sporočilom uporabljenih virov. Je morda le "ponesrečeno", ker kakšen bralec lahko misli, da gre le za fizično držo, ki naj bi bila značilna za aktualnega papeža. Lahko je torej problematizirano, če imajo novinarji na MMC kakšno pravilo, da morajo pod fotografije podpisati le dobesedne prevode, v kolikor obstajajo ob virih, v kar pa zelo dvomim.

V tem tekstu ni posebej z besedo omenjan konservativen papež, so pa iz besedila razvidne naštevane kritike na njegovo, po avtorjevem mnenju, pretirano nazadnjaško držo.

Prispevek obravnava krizno situacijo, v kakršni se je v zadnjem času zaradi določenih, milo rečeno, nečednih dogajanj znašla Cerkev in posledično papež, kar obeležuje že sam naslov. A zakaj bi za Cerkev rekli "nečedni posli in vedenje", medtem ko navadnemu sleherniku za ista dejanja že diha za ovrtnik kazni in sodišče? Občutki, ki lahko ob tem prevevajo bralca, so subjektivne narave in zagotovo je ob prispevkih, ki obravnavajo kritični oziroma negativni aspekt delovanja na katerem koli področju, težko doživljati pozitivne občutke.

Novinarka ne postavlja Cerkve v negativno luč, ampak piše o dogodkih, ki Cerkev kot inštitucijo v zadnjem času res ne postavljajo v najboljšo luč in piše o nekaterih katoličanih, ki se ne identificirajo z nastalo situacijo, saj niso soodgovorni, ampak si kot ugledni in javno delujoči katoličani prizadevajo, da bi si Cerkev z ustrezno razrešitvijo problemov povrnila večje zaupanje katoličanov in nadaljevala po katoličanom brez dvoma želeni in pričakovani moralni poti. Ti nekateri ugledni katoličani očitno res tudi pozivajo k uporabi papeža oziroma pozivajo k njegovemu odstopu in ne avtorica prispevka, ki je informacijo o tem posredovala. Prikrivanje in zatajevanje dejstev in kriz zagotovo ni v čast nikomur, v tem primeru še najmanj katoličanom. Namen prispevka v smeri diskreditacije katoliške Cerkve bi lahko ocenjevali šele v kontekstu z drugimi morebitnimi prispevki, ki bi bili povezani s Cerkvijo. V kolikor bi bilo zaznavno, da nek medij serijsko objavlja le prispevke z negativnim predznakom, bi bilo možno upravičeno posumiti v tendencioznost, nestrpnost in poskus diskreditacije človeka ali institucije. V tem času, ko so dogodki, ki jih je obravnavala novinarka, še posebej aktualni, pa bi težko zgolj na podlagi omenjenega prispevka sodili, da gre v prioriteto za diskreditacijo predmeta obravnave. Presojanje o (ne)sprejemljivosti prispevkov na takšni osnovi bi novinarje peljalo v molk, v zamolčanost številnih informacij,

a potem seveda ne bi mogli več govoriti o demokratični družbi in še manj o neodvisnem novinarstvu. Vsem , vernim in nevernim gre za pozitivne vrednote, spoštovanje zakona, človekovega dostojanstva in njegovih pravic. In o tem je treba pisati, razmišljati in presojudi.

TELETEKST

Neažurnost pri terminski napovedi programa

1. **Gledalka I. G. H.** pravi: "... čakala sem na predvajanje kriminalke Wallander. V tiskanih medijih je bil označen pričetek ob **22.50** uri, na teletextu ob **23.10**, oddaja pa se je dejansko pričela ob **23.34** uri. Gledalci smo morali "uživati" ob reklamah dobrih 20 minut. Mislim, da je teletext orodje za TV Slovenijo, ki je lahko zelo ažurno. Ne vem, zakaj ga ne uporablja tudi v primeru premika v časovnici tv oddaj, ker je normalno, da vedno lahko nastopijo odstopanja od napovedanih terminov."

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev: Kot so mi pojasnili, se neažurnosti dogajajo zato, ker celotni spored na ttxu deluje avtomatično, tam, kjer pa vnašajo spremembe (koordinacija programa) pa delajo samo do 15h. Če nastane sprememba predvajanja po 15. uri, je nihče ne more vnesti v sistem. Tudi če bi ročno popravili informacije na teletextu, poskrbi avtomatika, da se ponovno objavijo napačni , torej stari podatki. Z novim sistemom, ki je v pripravi, bosta tudi ta napaka in zavajanje urejena.

Ni v moji kompetenci odločiti, da bi v koordinaciji programa nekdo delal dlje in sproti vnašal spremembe, je pa to morda lahko moj predlog, saj je bilo že v prejšnjih mesecih prav na temo temo kar nekaj pritožb.